

จดหมายเหตุ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติโพ้นทะเล (ANOM)

หอจดหมายเหตุแห่งชาติโพ้นทะเล (ANOM)

Archives nationales d'Outre-Mer :

<http://www.archivesnationales.culture.gouv.fr/ANOM/fr/>

Voir BREAZEALÉ Kennon : « Inventaire des documents sur le Siam conservés aux archives de Paris ». JSS. 62, 2, 1974. p. 203-206. (Les cotes sont celles d'avant le déménagement à Aix en Provence, avec une nouvelle classification); Voir aussi GRAILLON 1999.– ดู BREAZEALÉ Kennon : “รายงานเอกสารเกี่ยวกับสยามที่เก็บไว้ ณ หอจดหมายเหตุที่ปารีส” (รหัสเอกสารเป็นรหัสที่ใช้ก่อนการย้ายเอกสารไปยังเมือง Aix-en-Provence โดยมีการจัดลำดับใหม่) ดู GRAILLON 1999 ด้วย

Fonds ministériels

เอกสารหมวดหมู่จากกระทรวงต่างๆ

— Visite de S.M. le Roi du Siam au Cambodge. 83 d.4. [générique : FM, fonds : [ne rien inscrire], cote : 1affpol/83]– พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสกัมพูชา.

(d. 1 : Traitements infligés par les Allemands aux indigènes au Togo et au Cameroun, d. 2 : Référendum au Cameroun (1919) d. 3 : Surveillance de la frontière siamoise (1923-1937) ; d 4 : Visite de S.M. le Roi du Siam au Cambodge ; d 5 : Relations franco-siamoises)– d.3 การดูแลเขตแดนของสยาม (1923-1934) ; d.4 : พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสกัมพูชา ; d.5 ความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม

d 3 : Surveillance de la frontière siamoise (1923-1937)

d.3 การควบคุมตรวจตราชายแดนสยาม (1923-1937)

— Note du Général BLANDLAT, Commandant supérieur des troupes du Groupe de l'Indochine, du 17 juillet 1923 : « Note sur la situation générale en Extrême-Orient et en particulier sur le Siam du point de vue défense de l'Indochine ». 20 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – บันทึกของนายพลเอก BLANDLAT ผู้บัญชาการทหารสูงสุดประจำกลุ่มประเทศในอินโดจีน ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 1923 “บันทึกเกี่ยวกับสถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกไกล และโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสยามในด้านการป้องกันอินโดจีน” 20 p.

— Lettre du Ministre des Colonies à Monsieur le Gouverneur général de l'Indochine à Hanoi du 26 décembre 1923 : « Au sujet de la situation générale en Extrême-Orient et en particulier au Siam du point de vue de défense de l'Indochine ». 4 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม ถึงข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ณ กรุงฮานอย ลงวันที่ 26 ธันวาคม 1923 : “เรื่องสถานการณ์ทั่วไปในตะวันออกไกล และโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับสยามในด้านการป้องกันอินโดจีน” 4 p. “ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า แม้ว่ากองทัพสยามคู่มือที่เข้มแข็งปราดเบื่องมาก ดังที่พอจะสังเกตได้หลายครั้งหลายคราในหลายรอบปีที่ผ่านมา แต่สมรรถภาพในการรบที่แท้จริงนั้นยังน่าสงสัยเมื่อเราได้เรียนรู้จากประวัติศาสตร์และชาติพันธุ์ของประเทศนี้ อีกประการหนึ่ง จะสังเกตเห็นได้ว่า ปัจจุบันสยามยังขาดยุทธวิธีการป้องกันทางทะเล และเมืองหลวงของสยามก็ตั้งอยู่ในระยะวิถีการยิงของเรือรบที่ตั้งมั่นอยู่ตรงปากแม่น้ำเจ้าพระยา ด้วยเงื่อนไขดังกล่าว จึงเป็นไปได้ไม่น้อยมากที่สยามคิดจะโจมตีเรา ตราบใดที่เรายังคงครองความเป็นเจ้าทะเล และเราสามารถจะเสริมกองกำลังเข้ายึดครองได้ง่ายดาย”

— Télégramme du Ministère des Colonies au Gouvernement [général de l'Indochine] à Hanoi du 10 juin 1930, 1 p. + brouillon manuscrit, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขจากกระทรวงอาณานิคม ถึงรัฐบาล [กลางแห่งอินโดจีน] ณ กรุงฮานอย ลงวันที่ 10 มิถุนายน 1930, 1 p. พร้อมฉบับร่างลายมือเขียน, 1 p. “ขอให้ระบุในรายงานถึงมาตการในการควบคุมดูแลชายแดนสยามอย่างเข้มงวด เนื่องจากปรากฏมีชาวญวนซึ่งมีพฤติกรรมที่น่าสงสัยแถบฝั่งสยาม จึงมีความจำเป็นต้องจัดกำลังตำรวจให้กวาดค้นเป็นพิเศษ โดยเฉพาะบริเวณท่าแขก-ละคร (นครพนม)”

— Télégramme de PASQUIER au Ministère des Colonies 14 juin 1930, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขจาก PASQUIER ถึงกระทรวงอาณานิคม วันที่ 14 มิถุนายน 1930, 1 p. ได้ดำเนินมาตการควบคุมตรวจตราในบริเวณท่าแขก รวมทั้งฝั่งสยามเพื่อพร้อมเผชิญกับเหตุวุ่นวายที่อาจจะเกิดขึ้น

— Lettre N°2007 du Gouverneur général de l'Indochine [VARENNE] à Monsieur le Ministre des Colonies à Paris du 1er juillet 1930, 3 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] + Note N°207 du Résident supérieur au Laos [BOSC] à Monsieur le Gouverneur général de l'Indochine du 19 juin 1932, 7 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 2007 จากข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน [VARENNE] ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม ณ กรุงปารีส ลงวันที่ 1 กรกฎาคม 1930 เกิดความหวาดกลัวขึ้นในชุมชนฝรั่งเศสที่เห็นชาวญวนลุ่มโจมบุกกรุกเข้ามาในประเทศลาวตอนล่างถัดจากสยามขึ้นมา พร้อมด้วยบันทึกลับที่ 207 จากเรลิดังต์ ซูเปริเยอร์ประจำลาว [BOSC] ถึงข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ลงวันที่ 19 มิถุนายน 1932. คณะผู้บริหารส่วนท้องถิ่นได้รับทราบมาเป็นเวลานานแล้วถึงจำนวนและกลุ่มผู้เคลื่อนไหวของอาณานิคมชาวญวนที่ตั้งอยู่ในดินแดนสยามในบริเวณริมฝั่งแม่น้ำโขง และส่วนใหญ่เป็นสมาชิกในพรรคคอมมิวนิสต์อย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ก็อย่าเพิ่งให้ความสำคัญจนเกินไปหรือวันเกรงอันตรายต่อความมั่นคงปลอดภัยของเรามากนัก [...] ยิ่งกว่านั้น คณะผู้บริหารฝ่ายสยามได้มีความสัมพันธ์ฉันมิตร และให้ความไว้วางใจคณะผู้แทนรัฐบาลฝรั่งเศส ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์น่าสงสัยขึ้น ณ จุดใดก็ตามในพรมแดนของเรา ทางฝ่ายสยามก็จะแจ้งเตือนให้ทราบล่วงหน้าได้ทันเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าหลวงสยามประจำละครและผู้บังคับการตำรวจประจำท่าแขกก็จะร่วมมือกันควบคุมตรวจตรากลุ่มชาวญวนผู้ต้องสงสัยอย่างใกล้ชิด และได้มีการประสานติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารซึ่งกันและกันอยู่เสมอ เพราะขณะนี้สยามเองก็ตระหนักดีถึงอันตรายจากพวกคอมมิวนิสต์ต่างชาติที่ปรากฏตัวอยู่บนผืนแผ่นดินของตน ทั้งๆ ที่สยามได้ให้การต้อนรับในฐานะเจ้าของบ้านที่ดี [...]

— Note N°4 de l'État-major des troupes de l'Indochine du 5 janvier 1932 : « Organisation administrative frontière du Siam ». 5 p. + bordereau, 1 p. + croquis de la région frontalière Nord-Est du Siam, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – บันทึกลับที่ 4 จากกองบัญชาการทหารอินโดจีน ลงวันที่ 5 มกราคม 1932 : “การดำเนินการบริหารปกครองเขตแดนสยาม” พร้อมหนังสือนำส่ง, 1 p. และแผนผังบริเวณพรมแดนด้านตะวันออกเฉียงเหนือของสยาม การแบ่งส่วนการบริหารงาน การเจรจาหากจำเป็น อาวุธยุทโธปกรณ์

d 4 : Visite de S.M. le Roi du Siam au Cambodge

d.4 การเสด็จประพาสกัมพูชา

— Télégramme de VARENNE, Gouverneur général de l'Indochine, au Ministère des Colonies du 2 juillet 1927, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขจากนาย VARENNE ข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 2 กรกฎาคม 1927. พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะเสด็จประพาสนครวัด มีการเสนอเส้นทางเสด็จพระราชดำเนิน ความละเอียดอ่อนด้านการทูตในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์กัมพูชา

— Télégramme du Ministre des Affaires étrangères au Ministre des Colonies du 21 octobre 1927 : « a.s. du voyage du roi de Siam à Angkor, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 21 ตุลาคม 1927 เรื่อง “การเสด็จประพาสนครวัด”. การยกเลิกโครงการเสด็จประพาส

— Lettre N°16 du Ministre au Siam à S. Exc M. le Ministre des Affaires étrangères du 13 février 1928 : « Visite officielle du gouverneur des États malais à Bangkok ». 4 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 16 จากอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำสยาม ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 1928 ความว่า “การเจรจาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการมาเยือนของผู้ว่าการ “รัฐมาเลย์”. หลังจากนั้นไม่นานสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้แจ้งพระประสงค์ว่าทรงใคร่จะเสด็จประพาสมาเลเซียของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้แจ้งพระประสงค์ว่าทรงใคร่จะเสด็จประพาสอินโดจีนที่ไซ่งอน เพื่อไปเยี่ยมตอบแทนนาย VARENNE ที่ได้มาเข้าเฝ้าเมื่อปีที่แล้ว นอกจากนี้ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวยังมีพระราชประสงค์จะเสด็จประพาสนครวัดซึ่งยังไม่เคยเสด็จเลย แต่ทว่าท่านอัครราชทูตที่รัก จะเป็นไปได้หรือไม่ที่ท่านจะช่วยจัดการให้การเสด็จประพาสครั้งนี้มีลักษณะเป็นทางการเฉพาะเมื่อเสด็จไปไซ่งอนเท่านั้น และเมื่อเสด็จกัมพูชาให้ถือเป็นการเสด็จส่วนพระองค์

ข้าพเจ้าได้รับแจ้งอย่างกะทันหัน ข้าพเจ้าจึงไม่สามารถที่จะสัญญาได้และข้าพเจ้าได้กล่าวอย่างล้อเล่นว่า ในกรณีนี้ก็ให้ทรงปลอมพระองค์ เสด็จพระราชดำเนินโดยใช้ชื่อว่า ดยุกแห่งกรุงเทพฯ หรือใช้ชื่อเมืองอื่นในสยามก็ได้ ดังเช่นที่พระเจ้า EDWARD ที่ 7 ทรงกระทำเมื่อเสด็จประพาสยุโรป สมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตอบข้าพเจ้าว่า ในเรื่องนี้จะต้องนำมาพิจารณากันดูก่อน แต่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชประสงค์จะเสด็จนครวัดเดือนพฤศจิกายนหน้า บางทีสำนักข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีนอาจจะเริ่มพิจารณาเรื่องการประทับในบังกาลี อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ข้าพเจ้าจะขอรับทราบไว้ก่อนและจะส่งข้อเสนอและคำแนะนำต่างๆ ให้สำนักข้าหลวงใหญ่ และจะคอยคำสั่งก่อนที่จะตอบได้”

— Lettre N°54 du Chargé d'affaires au Siam à Son Excellence Monsieur le Ministre des Affaires étrangères du 5 juin 1928, 3 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 54 จากอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำสยาม ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 5 มิถุนายน 1928. ความว่า “ข้าพเจ้าใคร่จะเรียนให้ทราบเกี่ยวกับการที่รัฐบาลสยามมีท่าทีที่จะมองกษัตริย์กัมพูชาว่าเป็นกษัตริย์ประเทศราชของตน ซึ่งในการนี้สมเด็จพระสฤษดิ์ มุณีวงศ์จะต้องเสด็จไปเข้าเฝ้าดังเช่นที่สมเด็จพระราชบิดาเคยปฏิบัติมา และด้วยวิถีคิดของราชวงศ์จักรีเช่นนี้ อาจทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศมีปัญหาดังที่เคยเกิดขึ้นเมื่อเดือนกันยายนที่แล้ว อันเป็นเหตุให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงยกเลิกการเสด็จประพาสนครวัด และเป็นไปไม่ได้

ที่กษัตริย์สยามจะยินยอมที่จะเสด็จไปเฝ้าสมเด็จพระมูวี่วงศ์ และนอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ฝรั่งเศสในอินโดจีนยังมีหน้าทีดูแลชาวเขมรที่มอบความไว้วางใจให้เราดูแลรักษาเกียรติศักดิ์และผลประโยชน์ของพวกเขาด้วย

อนึ่ง ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับประเทศกัมพูชาในอินโดจีนจะดำเนินต่อไปได้ ก็ต่อเมื่อเราให้ความสำคัญและมีกิจกรรมให้บ่อยครั้งขึ้น และในการที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวจะเสด็จไปเยือน นาย VARENNE เพื่อเป็นการตอบแทนที่เขาได้เข้าเฝ้าพระองค์เมื่อ 2 ปีก่อน กษัตริย์สยามอาจจะทรงพบกับสมเด็จพระมูวี่วงศ์ในช่วงที่ประทับอยู่ในโคชินจีน หรืออาจจะเป็นไปได้ที่จะทรงยืนยันที่จะเสด็จกลับสยามผ่านทางพนมเปญ และใช้เส้นทางในกัมพูชา ฉะนั้น น่าจะถือโอกาสการใช้เส้นทางดังกล่าวจัดให้กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ได้ทรงพบปะกัน พระราชวงศ์สยามบางพระองค์ยังคงติดต่อกับทายาทของกษัตริย์กัมพูชาองค์ก่อน ดังเช่นสมเด็จพระกรมพระยาดำรงราชานุภาพยังคงส่งโทรเลขหรือจดหมายไปยังกษัตริย์กัมพูชาเนื่องในโอกาสสำคัญต่างๆ แต่ยังคงไม่ยอมเรียกเจ้าเขมรด้วยสรรพนามที่ใช้เรียกกษัตริย์ของประเทศที่เป็นเอกราช ด้วยเหตุนี้ กษัตริย์ไทยจึงเรียกตนเองว่า พระบาทสมเด็จพระ (Sa majesté sacrée) แต่กับเพื่อนบ้านชาวกัมพูชากลับเรียกแต่เพียง สมเด็จพระ (Sa majesté)

การจัดให้กษัตริย์สยามและกษัตริย์กัมพูชาพบกันในฐานะที่เป็นกลาง เช่นที่ไซ่ง่อน จะได้เป็นการพบปะกันในฐานะเสมอภาค โดยไม่มีฝ่ายใด “เสียหน้า” และในที่สุดก็จะค่อยๆเปลี่ยนไปเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่สามารถยอมรับได้จากทั้งสองฝ่าย แต่ในทางตรงกันข้ามหากจัดให้พบกันครั้งแรกบนแผ่นดินกัมพูชา จะต้องเตรียมจัดการในด้านพิธีการทูตอย่างละเอียดถี่ถ้วนล่วงหน้า

อย่างไรก็ดี ข้อเสนอที่ข้าพเจ้าได้เสนอด้วยวาจาต่อท่านเรลิดังต์ ซูเปริเยอร์ประจำกัมพูชาและท่านเรลิดังต์ฯ ให้ความเห็นว่า ข้อเสนอที่น่าจะใช้ได้มากที่สุดคือ น่าจะจัดระเบียบพิธีการทูตที่เกี่ยวกับเจ้านายที่อยู่ในอารักขาของฝรั่งเศสเมื่อต้องติดต่อกับผู้นำประเทศเอกราชอื่นๆ ไม่ว่าจะป็นเจ้าหรือไมก็ตาม เจ้าที่อยู่ในอารักขาของประเทศฝรั่งเศสจะต้องใช้กฎเกณฑ์เดียวกัน ซึ่งในการนี้มิได้ใช้เฉพาะแต่กับเจ้าในอินโดจีนเท่านั้น แต่หมายรวมถึง เจ้า(bey)ของตูนิเซีย, สุลต่านของมอร็อกโค ส่วนในรายละเอียดปลีกย่อยอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามธรรมเนียมท้องถิ่น การจัดทำกฎเกณฑ์ทางพิธีการทูตเช่นนี้จะเป็นการใช้กันโดยทั่วไปอาจถึงขั้นระดับสากลซึ่งจะทำให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปได้ง่าย ไม่ว่าจะจากรัฐบาลสยามหรือจากประเทศที่มีกษัตริย์ปกครองประเทศ การทำความเข้าใจในขั้นต้นเกี่ยวกับการเสด็จประพาสชาวเฟิงจะเสร็จสิ้นไปโดยให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าเฝ้าเป็นส่วนใหญ่ แม้ว่าพิธีการทูตและนโยบายของรัฐบาลเนเธอร์แลนด์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ที่เป็นชนพื้นเมืองของเกาะจะไม่เหมือนกับวิธีคิดของเราที่ปฏิบัติต่อกษัตริย์ในอารักขานัก แต่ข้าพเจ้าก็ได้ขอเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์ต่างๆในกรณีนี้จากอัครราชทูตแห่งฮอลแลนด์ด้วยแล้ว”

— Lettre N°44 de MONGUILLOT au Ministère des Colonies du 24 juin 1928, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 44 จากนาย MONGUILLOT ถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 24 มิถุนายน 1928. “อุปทูตฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ คิดว่าการจะนำโครงการเสด็จประพาสอินโดจีนขึ้นมาพิจารณาใหม่ ควรจะเป็นหลังจากที่ได้แก้ไขปัญหาด้านพิธีการทูตระหว่างกษัตริย์สยาม กษัตริย์กัมพูชา กษัตริย์อันนัม และกษัตริย์หลวงพระบางให้เสร็จเรียบร้อยก่อน”

— Lettre N°602 du Gouvernement général de l’Indochine au Ministère des Colonies du 27 juillet 1928, 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 602 จากรัฐบาลกลางแห่งอินโดจีน ถึงกระทรวงอาณานิคม

นิคม ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 1928. เรื่องการพยายามที่จะหาเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินหลายๆ เส้นทาง เพื่อไม่ต้องผ่านเข้าทางกัมพูชา

— Lettre N°1199 du Ministère des Colonies, signée PERRIER, au Ministère des affaires étrangères du 17 septembre 1928 : « Voyage du Roi de Siam en Indochine ». 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 1199 จากกระทรวงอาณานิคม ลงชื่อนาย PERRIER ถึงกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 17 กันยายน 1928 เรื่อง “การเสด็จประพาสอินโดจีน”. เป็นเอกสารต้นฉบับลายมือเขียน “ยืนยันว่า เป็นไปไม่ได้ที่จะให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสนครวัดโดยไม่เปิดเผยพระองค์ และอีกอย่างหนึ่ง มีวิธีการเดียวที่จะดำเนินการได้ในสภาวะเช่นนี้คือ การเสด็จเยือนข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีนที่ไซ่ง่อนทางทะเล โดยไม่ผ่านดินแดนกัมพูชา”

— Lettre N°1199 du Ministère des Colonies, signée PERRIER, au Ministère des Affaires étrangères du 17 septembre 1928 : « Voyage du Roi de Siam en Indochine ». 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 1199 จากกระทรวงอาณานิคม ถึงกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 17 กันยายน 1928. “การเสด็จประพาสอินโดจีน”. ต้นฉบับเป็นเอกสารพิมพ์

— Lettre N°1300 du Ministère des Affaires étrangères au Ministère des Colonies du 28 septembre 1928 : « Voyage du Roi de Siam en Indochine ». 2p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 1300 จากกระทรวงการต่างประเทศถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 28 กันยายน 1928. “การเสด็จประพาสอินโดจีน”. การจัดการให้ข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีนได้พบกับนาย HENRY อัครราชทูตฝรั่งเศสประจำสยามที่เพิ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่ในช่วงที่เดินทางไปประเทศฝรั่งเศส

— Lettre N°50 de C.A. HENRY, Ministre de France au Siam à Monsieur le Ministre des Affaires étrangères, du 1er août 1929 : « Voyage du Roi de Siam en Indochine ». 5 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 50 จากนาย C.A. HENRY อัครราชทูตฝรั่งเศสประจำสยาม ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 1 สิงหาคม 1929. เรื่อง “การเสด็จประพาสอินโดจีนของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว”. การเจรจากับพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ กรมหมื่นเทววงศ์โรทัย ทำให้ทราบว่าการเสด็จประพาสนี้เตรียมไว้สำหรับเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1931 และไม่ใช่ 1930 อย่างที่ฝ่ายฝรั่งเศสเข้าใจ และทางฝ่ายสยามเสนอว่าไม่จำเป็นที่จะต้องขอให้สมเด็จพระมูถิวงศ์เดินทางไปถึงไซ่ง่อนอย่างที่ฝ่ายฝรั่งเศสเสนอ สมเด็จพระมูถิวงศ์สามารถเสด็จไปทรงพบกษัตริย์สยามได้ที่นครวัด (ซึ่งฝ่ายไทยก็ประสงค์จะไปเยี่ยมตอบแทนในทันที) “ข้าพเจ้าเห็นว่า น่าจะจัดให้มีการเดินทางเช่นนี้เพราะจะเป็นเครื่องหมายแห่งความสัมพันธ์อันดีและความไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างรัฐบาลสยามและอินโดจีน แต่ก็จะต้องมีความน่าสนใจไป และอาจจะก่อให้เกิดความเสียหายได้ ถ้าเป็นการทำให้สยามสามารถแสดงความมีอำนาจเหนืออินโดจีนหรือแม้แต่เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของอินโดจีน”

— Télégramme N°1831 du Gouverneur général de l'Indochine [PASQUIER] au Ministère des Colonies du 14 novembre 1929, 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขฉบับที่ 1831 จากข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน (PASQUIER) ถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 1929. “กษัตริย์สยามจะเสด็จมาเยือนข้าพเจ้าอย่างเป็นทางการในช่วงเดือนเมษายนปีหน้า (?) โดยเดินทางมาไซ่ง่อนทางทะเล และจะได้รับการถวายความเคารพจากกษัตริย์กัมพูชาที่จะเดินทางมาจากเมืองดาลัดและจะผ่านมาที่ไซ่ง่อนในวันเดียวกัน เรือยอชท์

ส่วนพระองค์จะไปแวะที่เมืองเว้ และจะไม่ให้กษัตริย์อันนัมมาเข้าเฝ้าเพื่อหลีกเลี่ยงความยุ่งยากในเรื่องพิธีการทูต จากนั้นจะเสด็จโดยไม่เปิดเผยพระองค์ทางบกจนถึงชายแดนสยามโดยใช้เส้นทางผ่านเมืองดาลัด ในส่วนของพนมเปญและนครวัดจะมีการถวายการต้อนรับเมื่อเสด็จพระราชดำเนินถึงพนมเปญโดยเรลดีดิงต์ ซูเปริเออร์ และอัครมหาเสนาบดี แล้วจะประทับแรมที่ทำเนียบของเรลดีดิงต์ ต่อจากนั้นจะเสด็จพระราชดำเนินยังพระราชวังของสมเด็จพระมูณเฑาะว์ซึ่งจะถวายพระกระยาหาร และเรลดีดิงต์และอัครมหาเสนาบดีจะเป็นผู้ส่งเสด็จพระราชดำเนินกลับ เป็นที่น่ายินดีที่สามารถหาวิธีแก้ปัญหาความระแวงซึ่งกันและกันนี้ได้ ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะให้ความสำคัญกับการเสด็จประพาสที่มีความหมายอย่างยิ่งเช่นนี้ อันจะทำให้ความสัมพันธ์ของฝรั่งเศสกับสยามราบรื่นขึ้น และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการยุติความทะเลาะเถียงกันของกัมพูชาทางการเมืองที่จะมีอำนาจเหนือดินแดนในอินโดจีนที่เคยอยู่ภายใต้อำนาจของสยามโดยปริยายอีกด้วย”

— Lettre N°50 de C.A. HENRY, Ministre de France au Siam, à Son Excellence Monsieur le Ministre des Affaires étrangères, du 7 février 1930 : « AS Voyage du Roi de Siam en Indochine ». 3 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 50 จากนาย C.A. HENRY อัครราชทูตฝรั่งเศสประจำสยาม ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 1930 เรื่อง “การเสด็จประพาสอินโดจีน”. หมายกำหนดการชั่วคราวของการเดินทาง “ข้าพเจ้าได้เสนอเงื่อนไขไว้ว่าการปฏิสนธิการระหว่างสองพระองค์จะต้องใช้ภาษาฝรั่งเศส ทั้งๆ ที่สมเด็จพระมูณเฑาะว์ทรงสามารถตรัสภาษาไทยได้ดีกว่าภาษาฝรั่งเศส และให้ทั้งสองฝ่ายเรียกอีกฝ่ายหนึ่งว่า Majesté เนื่องจากเราเกรงกันว่า กษัตริย์สยามจะใช้คำศัพท์ในภาษาไทยของผู้ที่อยู่ในฐานะสูงกว่าใช้กับผู้ต่ำกว่า ภาษาแถบอินโดจีนนั้นมีนัยที่ยากที่เราจะเข้าใจ แต่การใช้ภาษาไทยข้างต้นอาจทำให้กษัตริย์กัมพูชาต้องเสื่อมพระเกียรติต่อหน้าข้าราชสำนักของพระองค์”

— Lettre N°19 de HENRY au Ministère des Affaires étrangères du 14 mars 1930 : « L’esprit public au Siam ». 6 p. – จดหมายฉบับที่ 19 จากนาย HENRY ถึงกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 14 มีนาคม 1930 “สภาพจิตใจของประชาชนชาวสยาม”. สภาพแวดล้อมที่แสดงถึงความตกต่ำทางเศรษฐกิจที่ไม่มีทางว่าจะแก้ไขได้

— Télégramme N°536 du Gouverneur général de l’Indochine au Ministère des Colonies du 20 mars 1930, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขฉบับที่ 536 จากข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 20 มีนาคม 1930. “ออกจากฮานอยไปโคชินจีน เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับเสด็จพระราชดำเนิน”

— Voyage de leurs majestés le Roi et la Reine de Siam en Indochine française (14 avril-8 mai 1930) [photo couverture] ; Dépêches de Pasquier du 14 avril, 16 avril et 4 mai, 8 mai, 9 mai 1930 sur le séjour du Roi [CeDREFT-IP (JPEG)] – การเสด็จประพาสอินโดจีนฝรั่งเศสของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีแห่งสยาม (ระหว่างวันที่ 14 เมษายน – 8 พฤษภาคม 1930) (รูปหน้าปก) ; โทรเลขด่วนจากนาย PASQUIER ลงวันที่ 14, 16 เมษายน และ 4, 8, 9 พฤษภาคม 1930 เกี่ยวกับการประทับในอินโดจีน. การเสด็จพระราชดำเนินถึงอินโดจีน การเสียชีวิตของนางสนองพระโอษฐ์ และการทรงพบปะกับกษัตริย์กัมพูชา

— Programme de la soirée musicale du 14 avril 1930. [CeDREFT-IP (JPEG)] ; Invitation du Gouverneur général de l’Indochine en l’honneur de leurs Majestés le Roi et la Reine de Siam le mardi 15 avril 1930. [CeDREFT-IP (JPEG)] – กำหนดการถวายเป็นเลี้ยงรับรองประกอบดนตรีในวันที่ 14

เมษายน 1930, การเชิญร่วมงานถวายเลี้ยงรับรองพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีแห่งสยาม จัดโดยข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน วันอังคารที่ 15 เมษายน 1930

— Programme de la soirée donnée en l'honneur de Leurs Majestés le Roi et la Reine du Siam. 15 avril 1930. [CeDREFT-IP (JPEG)] – กำหนดการถวายงานเลี้ยงรับรอง เพื่อถวายพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระบรมราชินีแห่งสยาม วันที่ 15 เมษายน 1930

— Lettre 596 S du Gouvernement général de l'Indochine au Ministère des Colonies du 25 avril 1930, 16 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 596 S จากรัฐบาลกลางแห่งอินโดจีน ถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 25 เมษายน 1930. รายงานของนาย PASQUIER เกี่ยวกับการเสด็จประพาสของทั้งสองพระองค์

— Lettre N°31 de HENRY au Ministère des Affaires étrangères du 23 mai 1930, 9 p. – จดหมายฉบับที่ 31 จากนาย HENRY ถึงกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 1930. รายงานเกี่ยวกับการเสด็จประพาสอินโดจีน

— Lettre de DEVAWONGSE à HENRY du 27 mai 1930 [CeDREFT-IP (JPEG)] – สาส์นของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าไตรทศประพันธ์ กรมหมื่นเทววงศ์วโรทัย ถึงนาย HENRY ลงวันที่ 27 พฤษภาคม 1930. แสดงการขอบคุณ

— Lettre N°35 de HENRY au Ministère des Affaires étrangères du 7 juin 1930 : « Conversation avec le Prince DEVAWONGSE ». 4 p. [CeDREFT-IP] [ANOM FM 83 d.4] – จดหมายฉบับที่ 35 จากนาย HENRY ถึงกระทรวงการต่างประเทศ ลงวันที่ 7 มิถุนายน 1930 “การสนทนากับกรมหมื่นเทววงศ์วโรทัย”. สืบเนื่องจากการเสด็จประพาสอินโดจีน

— Lettre N°1611 S du Gouvernement général de l'Indochine au Ministère des Colonies du 10 juin 1930, 12 p. – จดหมายฉบับที่ 1611 S จากรัฐบาลกลางแห่งอินโดจีน ถึงกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 10 มิถุนายน 1930. สืบเนื่องจากการเสด็จประพาสอินโดจีนของทั้งสองพระองค์

— Service géographique de l'Indochine : Voyage de LL. MM. Les souverains du Siam en Indochine française. 1930 [CeDREFT-IP (JPEG)] – หน่วยงานภูมิศาสตร์แห่งอินโดจีน : การเสด็จประพาสอินโดจีน ฝรั่งเศส. แผนที่อินโดจีนพิมพ์ขึ้นโดยเฉพาะเนื่องในโอกาสแสดงเส้นทางเสด็จพระราชดำเนินทางบกและทางทะเล

d 5 : Relations franco-siamoises

d. 5 ความสัมพันธ์ฝรั่งเศส-สยาม

— « Le Royaume de Siam, voisin et ami de l'Indochine française ». Paris, le 12 novembre 1922, 5 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – หนังสือนำเสนอจดหมายโต้ตอบระหว่างปี ค.ศ. 1924-1925, 4 p.

— Coupures de presse sans références : OUTREY Ernest, Député de la Cochinchine, Délégué du Cambodge au Conseil supérieur des colonies : « Les relations franco-siamoises ». 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] + OUTREY Ernest : « La France et le Siam à travers les âges ». 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] + OUTREY Ernest : « Le Siam ». 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – บทความตัดตอนจากสิ่งพิมพ์ไม่ระบุอ้างอิง : Ernest OUTREY สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแห่งโคชินจีน ผู้แทนประเทศกัมพูชาในคณะกรรมการสูงสุดว่าด้วยอาณานิคม : “ความสัมพันธ์ ระหว่างฝรั่งเศสกับสยาม” Ernest OUTREY : “ฝรั่งเศสกับสยามตลอดทุกยุค

ทุกสมัยที่ผ่านมา” ความสัมพันธ์ระหว่างฝรั่งเศสกับสยามในประวัติศาสตร์นับตั้งแต่พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 จนกระทั่งถึงปีค.ศ. 1925 ขณะนี้สยามได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในสนธิสัญญาปี 1907 ครบถ้วน และยังเข้าร่วมกับฝ่ายพันธมิตรในสงครามโลกที่ผ่านมา อีกทั้งเข้าร่วมเป็นสมาชิกสันนิบาตชาติ จึงถึงเวลาแล้วที่ฝ่ายฝรั่งเศสพร้อมที่จะให้การต้อนรับคำขอรับรองของรัฐบาลสยามที่เรียกร้องให้มีอธิปไตยสมบูรณ์ภายในราชอาณาจักรของตน อีกประการหนึ่ง เราเองก็มีความปรารถนาที่จะปฏิบัติต่อสยามเยี่ยงเพื่อนบ้านที่เปี่ยมด้วยเจตนาดีต่อกัน ดังนั้น เราจึงเห็นชอบด้วยอย่างยิ่งกับการแก้ไขปัญหาลี้ลับ ซึ่งจะมีส่วนช่วยกระชับความสัมพันธ์ฉันมิตรประเทศให้เป็นไปโดยราบรื่นยิ่งขึ้น” Ernest OUTREY : “สยาม” การเปิดประเทศสยาม รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว วัฒนธรรมและชาวต่างชาติ

Siam (1931), Félicitations du gouverneur siamois adressées lors de son départ à M. BOSE, Résident supérieur du Laos.

– สยาม (1931) เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศสยามแสดงความยินดีกับนาย BOSC เรสิดังต์ ซูเปริเยอร์ประจำลาว เนื่องในโอกาสพ้นจากตำแหน่ง

— Lettre N°2579 du Gouverneur général de l'Indochine à Monsieur le Ministre des Colonies du 17 septembre 1931, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] + Lettre de DEVAWONGS, Ministre des Affaires étrangères, à Monsieur Edouard CHAUVET, Chargé d'affaires de la République française à Bangkok, du 13 août 1931, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 2579 จากข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 17 กันยายน 1931, 1 p. มีการมอบจดหมายจากเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศสยาม เนื่องในโอกาสที่นาย BOSC เรสิดังต์ ซูเปริเยอร์ประจำลาวพ้นจากตำแหน่ง และนาย LE BOULANGER เข้ารับตำแหน่งแทน พร้อมด้วยสาส์นจากกรมหมื่นเทววงศ์วโรปการ เสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศถึงนาย Edouard CHAUVET อุปทูตแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสประจำกรุงเทพฯ ลงวันที่ 13 สิงหาคม 1931 “ข้าพเจ้าขอถือโอกาสแสดงความยินดีอย่างจริงใจในนามรัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการดำเนินงานอันดีเยี่ยมของนาย BOSC ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการ และรัฐบาลขอให้ความหวังกับท่านว่า ภายใต้การดำเนินงานของประธานคนใหม่ คณะกรรมการที่ก่อตั้งขึ้นจากความสัมพันธ์ฉันมิตรไมตรีและความกลมเกลียวอันดีเยี่ยมระหว่างสองประเทศของเรา จะสานต่อภารกิจอันเป็นประโยชน์นี้ให้บรรลุผลสำเร็จในที่สุด”

— Lettre du Ministre de la Guerre [MAGINOT], chargé de l'intérim du Ministère des Colonies, à Monsieur BOSC, Résident supérieur du Laos en congé du 10 novembre 1931 : « Félicitations du Gouvernement siamois ». 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการสงคราม [MAGINOT] ปฏิบัติหน้าที่รักษาการกระทรวงอาณานิคม ถึงนาย BOSC เรสิดังต์ ซูเปริเยอร์ประจำลาว ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง ลงวันที่ 10 พฤศจิกายน 1931 : “จดหมายแสดงความยินดีจากรัฐบาลสยาม” (การส่งมอบจดหมาย)

— Siam, consulat. 1930. 1989. – สยาม, สถานกงสุล 1930 - 1989

Consulat de Siam. 1921-1939. 2010 (2). – สถานกงสุลสยาม 1921 – 1939. 2070 (2).

— Dossier N°1 : « MERCADIER, 1926 » 9 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – เอกสารหมายเลข 1 : “MERCADIER, 1926” การเสนอ การตอบรับให้แต่งตั้ง Elie MERCADIER ผู้อำนวยการบริษัท Denis Frères ณ กรุงฮานอย ให้ดำรงตำแหน่งกงสุลของสยามประจำไฮฟอง

— Dossier N°2 : [Candidatures de M. H.P ROUSSEAU (1922) et M. Élie GENIS (1930) au poste de Consul du Siam à Hanoi], 21 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – เอกสารหมายเลข 2 : การสมัครของนาย H. P ROUSSEAU (1922) และนาย Elie GENIS (1930) ในตำแหน่งกงสุลสยามประจำฮานอย

— Dossier N°3 : « Exequatur de Nai Prayoon BHAMARA MONTRI, Consul du Siam à Saïgon ». 1935, 5 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – เอกสารหมายเลข 3 : อนุมัติรับรองนายประยูร ภมรมนตรี กงสุลสยามประจำไซ่งอน 1935

— Dossier N°4 : « A.S. du Consul du Siam à Saïgon ». 1935, 7 p. : Lettre du Gouverneur général de l'Indochine à Monsieur le Chargé d'affaires de France au Siam [GEORGES-PICOT] du 27 juillet 1935 : « A.S. du Consul du Siam à Saïgon », 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] ; Lettre du Président du Conseil, Ministre des Affaires étrangères, à Monsieur le Ministre des Colonies du 26 août 1935 : « A.S. du Consul du Siam à Saïgon ». 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] ; Lettre du Ministre des Colonies au Ministre des Affaires étrangères et au Gouverneur général de l'Indochine du 2 septembre 1935 : « A.S. du Consul du Siam à Saïgon ». 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – เอกสารหมายเลข 4 : “เรื่องกงสุลสยามประจำไซ่งอน” 1935 : จดหมายจากข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีนถึงอุปทูตฝรั่งเศสประจำสยาม [GEORGES-PICOT] ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 1935 : “เรื่อง กงสุลสยามประจำไซ่งอน” รัฐบาลสยามได้ให้คำมั่นสัญญาต่อสาธารณชนทั่วไปว่าจะมอบเงินรางวัลจำนวนมากแก่ผู้ที่สามารถจับตัวพระองค์เจ้าบรมเดช และนายทหารอีกหลายคนที่ยังอยู่ที่ไซ่งอนกับพระองค์ไม่ว่าจับเป็นหรือจับตาย กงสุลของรัฐบาลสยาม [นายประยูร ภมรมนตรี] ได้ติดต่อกับชาวญวนผู้หนึ่งเมื่อเดือนเมษายนที่แล้ว โดยผ่านคนในบังคับสยาม นายประยูร ได้มอบหมายให้ชาวญวนคนนั้นลอบวางยาพิษผู้ลี้ภัยการเมืองเหล่านั้น โชคดีที่แผนการที่วางไว้ถูกจับได้ทันเวลา อย่างละมุนละม่อม ทำให้แผนการดังกล่าวล้มเหลวในที่สุด จดหมายจาก ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม ลงวันที่ 26 สิงหาคม 1935 : “เรื่อง กงสุลสยามประจำไซ่งอน” คำแนะนำให้ระมัดระวังความพยายามลอบวางยาพิษ แม้จะยังขาดหลักฐานก็ตาม จดหมายจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอาณานิคม ถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ และถึงข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ลงวันที่ 2 กันยายน 1935 : “เรื่อง กงสุลสยามประจำไซ่งอน” แนะนำให้มอบคดีนี้กับรัฐบาลสยามก่อนที่จะดำเนินมาตรการอื่น

— Dossier N°5 : « Consulat du Siam à Saïgon – Transformation en Consulat général – Désignation de M. Yim PHUNG PHRAKUN [comme Consul du Siam à Saïgon en 1937] – [Exequatur de] M. Luang RATANATEB [Consul de Thaïlande à Saïgon en 1939]. 14 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – เอกสารหมายเลข 5 : “สถานกงสุลสยามประจำไซ่งอน การเปลี่ยนแปลงให้เป็นสถานกงสุลใหญ่ การแต่งตั้งนายยิ้ม พึงพระคุณ ดำรงตำแหน่งกงสุลสยามประจำไซ่งอนในปี 1937 อนุมัติรับรองหลวง-รัตนเทพ กงสุลไทยประจำไซ่งอนในปี 1939

ANOM, FM 2421. Conférence de Bangkok, 19 novembre 1931. (Les documents reproduits concernent en fait des coupures de presse de langue vietnamienne des

années 1939-40) – การประชุมที่กรุงเทพฯ วันที่ 19 พฤศจิกายน 1931. เอกสารที่เก็บรักษาไว้เป็นบทคัดตอนจากสื่อสิ่งพิมพ์ภาษาเวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1939-40

ANOM, FM 2834. Frontière franco-siamoise. Tracé (1/25 000e) d'après les travaux de la Haute Commission permanente franco-siamoise de délimitation du Mékong après 1931. [CeDREFT-IP (JPEG. 101 photographies)] – เขตแดนฝรั่งเศส-สยาม การปักปันเขตแดน (1/25 000e) ตามการดำเนินการของคณะกรรมการฝรั่งเศส-สยาม ในการปักปันเขตแดนแม่น้ำโขงหลังปีค.ศ. 1931. 2834. พร้อมภาพถ่าย มีแผ่นพับแผนที่หลายสิบแผ่นแสดงเส้นเขตแดนระหว่างสยามกับลาว ตั้งแต่ชายแดนพม่าจนถึงตอนใต้ของปากแม่น้ำชีมูลอันเป็นจุดที่แม่น้ำโขงไหลเข้ามาในดินแดนลาว

Gouvernement général de l'Indochine, affaires politiques :
รัฐบาลกลางแห่งอินโดจีน กิจการทางการเมือง

ANOM GGI 28376. Haute commission permanente franco-siamoise de délimitation du Mékong. 1929. – คณะกรรมการถาวรฝรั่งเศส-สยามในการปักปันเขตแดนแม่น้ำโขง 1929. 28376. ประกอบด้วยเอกสาร 2 ฉบับ 2834

ANOM GGI 38465. Voyage du commandant DESGRUELLES, attaché militaire au Siam, aux régions limitrophes de la frontière siamo-indochinoise. 1925. – การเดินทางของพันตรี DESGRUELLES ผู้ช่วยทูตทหารฝรั่งเศสประจำสยามยังบริเวณที่ติดกับเขตแดนสยาม-อินโดจีน 1925. 38465.

— Lettre N°6/I du Chef de bataillon DESGRUELLES, Attaché militaire de France au Siam, à Monsieur le Gouverneur général de l'Indochine du 13 novembre 1925, 2 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – จดหมายฉบับที่ 6/I จากพันตรี DESGRUELLES ผู้ช่วยทูตทหารฝรั่งเศสประจำสยาม ถึงข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 1925 การวางแผนตรวจการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือของสยามตอนต้นเดือนธันวาคม ร่วมกับนายทหารสยาม การขออนุญาตผ่านเขตลาวในปกครองฝรั่งเศสระหว่างเวียงจันทน์กับหลวงพระบางเพื่อประหยัดเวลา

— Télégramme N°253 C.G. du Résident supérieur [au Laos] au Gouvernement général de l'Indochine du 24 novembre 1925, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขฉบับที่ 253 C.G. จากเรลิดังต์ ซูเปริเยอร์ [ประจำลาว] ถึงรัฐบาลกลางแห่งอินโดจีน ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 1925 ไม่ชัดเจนซึ่งจะให้ผ่านประเทศลาว

— Télégramme N°3072 du Gouverneur général de l'Indochine [signé ALBERTI] à la Légation de France à Bangkok du 26 novembre 1925, 1 p. [CeDREFT-IP (JPEG)] – โทรเลขฉบับที่ 3072 จากข้าหลวงใหญ่แห่งอินโดจีน [ลงนาม ALBERTI] ถึงสถานอัครราชทูตฝรั่งเศสที่กรุงเทพฯ ลงวันที่ 26 พฤศจิกายน 1925 คำขอร้องให้ระบุกำหนดวันและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน